"جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزاماندانىدىرۇ قۇرىلىسىن يلگەرىلەتۇدە الدىڭغى لەكتە ئۆزۈڭ كەرەك"

(باسی 1 ـ بەتتە)

گۇاڭدۇڭ ئار رەت دامۇدىلىك ماڭىزدی كەزەڭنە جەتكەندە، گۇاڭدۇڭغا دەر كەزىندە باعدار بەلگەلەپ، جول باستاپ، گۇاڭدۇڭنىك جاڭا داۋىردەگى ۇلی جورىقتا قىين كۆندەردەن وتۇىنە، داعدارىستی شەشۇىنە، وزگەرىسكە توتەپ بەرۇىنە، جاڭا جاعداي اشۇىنا جەتەكشىلىك ەتتی.

پارتيا 20 ـ قۇرىلتايىنىك رۇحىن جاپىاي دايەكتەلەندىرۇدىك باستاما جىلىندا باس شۇجي شي جينپيڭ جەرگىلىكتی ورىندارداعی تۇڭعىش رەتكی قىزمەت تەكسەرۇىندە گۇاڭدۇڭدی تاڭدادی: "گۇاڭدۇڭ ـــ تەرەزە. گۇاڭدۇڭعا بارىپ ارالاپ كورىپ، پارتيا 20 ـ قۇرىلتايىنان بەری قانداي جاڭا يلگەرىلەۇشىلىك، جاڭا بەينە بولاندىعىن ۇعىسىپ كورۇ كەرەك".

جانجياڭنان، ماۇمەيڭنان گۇاڭجوۇعا دەيىنگی 4 كۇن ۇاقىتتا باس شۇجي مىك شاقىرىم جول باسىپ، گۇاڭدۇڭنىك باتىسىندا بايتاق دالانی ەندەي ۇەتىپ، كاسپورىنداردی، پورتتاردی، اۋىل ـ قىستاقتاردی شكەرىلەي ارالاپ، جۇمىسشی، دىقان، كاسپورىنشی، علىم ـ تەحنىكا قىزمەتكەری سياقتىلارمەن يقلاسپەن اڭگىمەلەسپ، گۇاڭدۇڭنىك قالاي "جۇڭگو ۇلگىسىندەگى وسىزاماندانىدىرۇ قۇرىلىسىن يلگەرىلەتۇدە الدىڭغى لەكتە جۇرۇىنە" ايقىن بەتالىس كورسەتتی.

اشۇ مەن قورعاۇداعی دىالەكتىكالىق وي: "تەڭىز ـ مۇحيت ەكونوميكاسىن دامىتپ، تەڭىز ـ مۇحيت ەكولوگياسىن قورعاۇدی كۇشەيتىپ، تەڭىز ـ مۇحيت جاعندا قۇاتتی ولكەنی جاپىاي قۇرۇ كەرەك "

4000 نەشە كيلومەترلىك تەڭىز جاعالاۇىنا يە گۇاڭدۇڭ ـــ ەلمىزدەگى قۇرلىقتىق تەڭىز جاعالاۇی ەك ۇزىن ولكە. تەڭىزدی بەتكە الىپ گۇلدەنۇ، تەڭىزدی بەتكە الىپ قۇدىرەتتەنۇگە ۇمتىلۇ گۇاڭدۇڭنىك جاڭا داۋىردە جوعارى ساپالی دامۇىنداعی ماڭىزدی تۇتقاعا اينالدی.

سوناۋ 2018 ـ جىلی گۇاڭدۇڭدا قىزمەت تەكسەرگەندە، باس شۇجي شي جينپيڭ بيىكتە تۇرىپ، السقا كوز سالعان ستراتەگياليق كوز ايامەن گۇاڭدۇڭ تەڭىز جاعالاۇىنىك شعىس شەتی مەن باتىس شەتىن تۇتاستىرىپ، ايبىنی اسقاق جاڭا جوبا جاسادی ـــــ

"شانتوۇدی، جانجياڭدی ماڭىزدی دامۇ ۇيەگی ەتىپ، وسىزاماندانعان تەڭىز جاعالاۇی ەكونوميكالىق بەلدەۇىن قالىپتاستىرۇ كەرەك".

وسی ساپارىندا 1 ـ ايالداماسندا باس شۇجي شي جينپيڭ گۇاڭدۇڭنىك باتىس وڭتۇستىگىندەگى ۇش جاعىن تەڭىز قورشاعان جانجياڭ قالاسىنا بارىپ، الدىمەن ەمان بەرگەنی تەڭىز ـ مۇحيت ەكونوميكاسىن دامىتۇ سىندی وسی ەری ەس بولدی.

لەيجوۇ شعاناعىندا دۇڭعاي ارالىنا مەملەكەتتىك 863 جوسپار نىسانی بولعان تەڭىز سۇی باعىمشىلعی، تۇقىم شارۇاشىلعی ينجەنەرياسىنىك وڭتۇستىك بازاسی ورنالاسقان. 4 ـ ايدىك 10 ـ كۇنی تۇستەن بۇرىن باس شۇجي شي جينپيڭ وسی ارادا گۇاڭدۇڭ ولكەسىنىك تەڭىز ـ مۇحيت بالىق شارۇاشىلعىنىك جوعارى ساپالی دامۇىن يلگەرىلەتۇ جونىندەگی مالىمەتىن تىڭدادی:

تۇقىم شارۇاشىلعىندا سورتتی تۇقىم باعاسىن تومەندەتتىك؛ جابدىق تەحنيكاسىنىك دارەجەسىن كوتەرۇدی يگەرىپ، تەرەڭ تەڭىز تور ساندىعىن جاساپ، تەرەڭ تەڭىز باعمشىلعىن دامىتتىق؛ تۇتاس كاسپ سالاسی تىزبەگىن دامىتۇدی يگەرىپ، جىنىتكتەي وڭدەپ، دايىندالمالی كوكونىس سياقتىلار ارقىلی تەڭىز ونىمدەرىن ساقتاۇ، تاسۇ جاعىندەعی قىين ماسەلەلەردی شەشتىك...

كورنەكی ەبىر توپ ساندی مالىمەتتەر ادامدارعا تەرەڭ اسەر قالدىردی: 2030 ـ جىلی گۇاڭدۇڭ تەڭىز بالعی ونىمدەرىنىك جىلىنا تىڭنان 2 ميلليون 10 مىك تونىنا ارتاتىنىن مەجەلەپ وتىر، مۇنی تەك شامالی بەلوك بويىنشا دولايلاسترعاندا، 30 ميلليون 450 مىك باس شوشقا باققانمەن نەمەسە ەبىر ميلليارد 540 ميلليون ۇيرەك باققانمەن قارايلاس كەلەدی.

"گۇاڭدۇڭدا قازىر باعمداعی شوشقانىك سانی قانشا" ؟ ـ دەپ سۇرادی باس شۇجي.

"40 ميلليوننان اسادی".

"باعمداعی شوشقا ەبىر ەسەلەنگەنگە تەك ەكەن"، ـ دەدی باس شۇجي باسىن يزەپ.

سۇرىپتاۇ ـ جەتىلدىرۇ باعمشىلىق كولشىگىندە جينچاڭ، حايلۇ، شىبان سياقتی ەتۇرلی بالقتار شورشپ ەجۇر. باس شۇجي شي جينپيڭ قالقما جولمەن جۇرە كورىپ، كوز الداعی كورىنىستەرگە "شىنىمەن، كەرەمەت ەكەن" دەپ ەسۇيىندی.

باس شۇجي شي جينپيڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتی: "ەبىز ەبىر ميلليارد 400 ميلليوننان استام جان سانی بار ەلمىز، اس ـــ ادامنىك ارقاۇی، الدىمەن ىشەر اس ماسەلەسىن شەشۇ كەرەك. استىق تۇتىنۇدان سىرت، قۇرلىقتاعی ازىق ـ تۇلىكتەردی جەۇ، سوندای ـ اق تەڭىزگە سۇيەنىپ تەڭىز ونىمدەرىن جەۇ كەرەك".

تاۇداعىلار تاۇدىك، تەڭىز جاعالاعاندار تەڭىزدىك جاعداينا سايكەسكە داموی كەرەك.

باس شۇجي ەسكە الىپ بىلاي دەدی: "فۇجياندا قىزمەت ىستەگەن كەزىمدە تاۇلی وڭىردە ىستەگەم، تەڭىز جاعالاۇىندا دا ىستەپ كورگەنمىن. سول كەزدە مەن جالپىلىق ازىق ـ تۇلىك كوزقاراسىن العا قويدىم، ەت، جۇمىرتقا، قۇس، ەسۇت، بالىق، جەمىس ـ جيدەك، ساڭىراۇ قۇلاق، شاي... وسىلار ـ دىك بارلعی ازىق ـ تۇلىك ەمەس پە. وسىلاي ەسەپتەسەك، فۇجياندا 'تاۇ كوپ، سۇ مەن اتىز از' بولعانىمەن، الايدا ازىق ـ تۇلىكتىك كەلۇ قاينارى مول. سوندىقتان مەن يلگەرىندی ـ كەين 'تەڭىز ۇستىندەگی فۇجوۇ' جانە 'تەڭىز ۇستىندەگی فۇجيان' قۇرۇدی العا قويعامىن".

جالپىلىق ازىق ـ تۇلىك كوزقاراسی ايا ىستىندا كەك ـ بايتاق تەڭىز ـ مۇحيت كوك ەتۇستی استىق قامباسی، شۇيگىن جايلىم ەسەپتەلەدی.

30 نەشە جىلدىك الدىندا نيڭدی ايماقتىق پارتكومنىك شۇجيی مىندەتىن وتەيتىن شي جينپيڭ جولداس جەرگىلىكتی ورىندارداعی قارابالىق شاباعىن جەتىلدىرۇ تەحنيكا ماماني لىۇ جيافۇ ۇسىنعان «فۇجياننىك شعىسىندارى رايوندارداعی تەڭىز سۇی بالىقتارى باعمشىلىق تەحنيكاسىن دامىتۇ جونىندەگی بايانداماسىنا» بەكتۇ جازىپ، كۇشتی شوعىرلاندىرا وتىرىپ علمي زەرتتەۇدەن قامال الۇدی تالاپ ەتتی.

"جەرگىلىكتی ورىندارداعی ەبىر زەرتتەۇ ورنی نيڭدی قارابالعىن جاساندی جەتىلدىرۇ ماسەلەسىن شەشتی". مۇنی باس شۇجيی قازىرگە دەيىن ەسىنەن شعارمادی.

قازىرگی تاڭدا قارابالىق كاسپ سالاسی داموۇىنىك جاڭا ەورىسی اشىلىپ، جەرگىلىكتی ادامدارداعی "تەڭىزگە سۇيەنىپ كۇن كورەتىن" تىرەكتی كاسپ سالاسىنا اينالدی.

"سۇ ونىمدەرىنىك قورەكتىك قۇنی وتە جوعارى، حالقىمىزدىك دەنە ساپاسىن جوعارىلاتۇدا سۇ ونىمدەری شارۇاشىلعىن دامىتۇ، بەلوك ەوندىرىسىن دامىتۇ وتە ماڭىزدی. تەڭىز ـ مۇحيتتىك كومەسكی كۇشىن اشىپ، تەڭىز ـ مۇحيت ەكونوميكاسىن دامىتۇدىك مۇمكىندىگی مول، بولاشاعی نۇرلی".

باس شۇجي شي جينپيڭ شكەرىلەي بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتی: "وندىرگىش كۇشتىك داموۇىنا يلەسە، شالعاي تەڭىز، تەرەڭ تەڭىز باعمشىلىعىمەن شۇعىلدانۇ، بالىق شارۇاشىلعی 'تۇقىم قىزمەتی' سىندی وسی ەبىر ەستی ەگجەي ـ تەگجەيلی، ويداعىداي ىستەۇ ەبىزدىك استىق حاۇىپسىزدىگىمىز جونىندە وتە ماڭىزدی ورىنقتىرعىشتىق رول اتقارا الادی".

تەڭىزگە سۇيەنىپ تەڭىز ونىمدەرىن تۇتىنۇدان تەڭىزگە سۇيەنىپ تەڭىزدی قورعاۇعا دەيىنگی بارىس ـــ جاراسىمدی، بىرگە ەومىر ەسۇرۇ دياەلەكتيكاسی.

قىزىل اعاش ورمانی سندی تەڭىز جاعاسىندا ەی ارالىق قايراڭعا تامىر تارتقان مۇنداي تۇمىستىق اعاش تەكتەس وسىمدىك ەاری بوراننان ساقتاپ، تولقىندی باسەيتەدی، ەاری تەڭىز سۇىن تازارتادی، سوندای ـ اق بالىق، سۇ شايانی، قۇستارعا دامىلدايتىن پانا بولادی، "تەڭىز ۇستی ورمانی"، "تەڭىز ـ مۇحيت قورعاۇشىسی" دەگەن اتی بار.

قىزىل اعاش ورمانىن قورعاۇعا باس شۇجي شي جينپيڭ بۇرىننان ەرەكشە ەمان بەرىپ كەلەدی.

2017 ـ جىلی باس شۇجي گۇاڭشيدىك بەيحايىنداعی جينحايۇان قىزىل اعاش ورمانی ەكولوگياليق قورىعىندا قىزمەت تەكسەرىپ، "ەسۇز جوق، عىلىمعا قۇرمەت ەتىپ، جاۇاپكەرشىلىكتی تياناقتاندىرىپ، قىزىل اعاش ورمانىن ويداعىداي قورعاۇ كەرەك" دەپ قاداعالاي تابىستادی.

2022 ـ جىلی باس شۇجي بەينە ەكران تاسىلەمەن «سازدىق شارتی» 14 ـ كەزەكتی شارت جاساۇشی جاقتار جينالىسىنىك اشىلۇ سالتىنا قاتىناسىپ، شىنجىندا "حالقارالىق قىزىل اعاش ورمانی ورتالعىن" قۇرۇدی جاريالادی.

جانجياڭ قىزىل اعاش ورمانی مەملەكەت دارەجەلی جاراتىلىستىق قورىعى ـــ ەلىمزدەگی قىزىل اعاش ورمانىنىك اۇدانی ەڭ ۇلكەن، تارالۇی ەڭ شوعىرلی جاراتىلىستىق قورىق. 4 ـ ايدىك 10 ـ كۇنی تۇستەن بۇرىن باس شۇجي شي جينپيڭ قورىقتىك شىعىس بولىگىندەگی ماجاڭ رايونىنىك حۇگۇاڭ قالاشعی جينىيۇداۇ قىزىل اعاش ورمانی اۇماعىنا كەلىپ، قىزىل اعاش ورمانىنىك ەوسۇ جاعدايىن جانە توڭىرەگىنىك ەكولوگياليق ورتاسىن تەكسەرىپ كوردی.

"شيامندا قىزمەت ىستەگەن كەزىمدە مەن قىزىل اعاش ورمانىن قورعاۇدی تىكە قولعا الدىم. پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان كەيىن، مەن بىرنەشە رەت نۇسقاۇ بەردىم. بۇل مەملەكەتتىك اسىل قازىناسی، ەسۇز جوق، ويداعىداي قورعاۇ كەرەك".

تەڭىز ساماليى ەسپ، جاسىل اعاشتار ىرعالىپ، قۇستاردىك سايراعانی ەالسىن ـ ەالی ەستىلەدی.

ەبىر تۇسپەن ۇلاسقان سۇ مەن كوكجيەككە السىتان كوز تاستاعان باس شۇجي شىن يقلاسپەن: "تەڭىز ـ مۇحيت ەكولوگياليق وركەنيەت قۇرىلىسی ـــ ەكولوگياليق وركەنيەت قۇرىلىسىنىك ماڭىزدی قۇرامداس بولىگی. تەڭىز جاعالاۇىنداعی وڭىرلەرگە ەوندىرىس ەڭ شوعىرلانعان، جان سانی ەڭ شوعىرلانعان، سونىمەن بىرگە جاراتىلىستىق ەكولوگياعا جاساىتىن يقپالی دا ەداۇىر زور، ەسۇز جوق، شىن مانىندە باسا ەمان بەرىپ، شىنايی ەونىمدی شارا قولدانىپ قورعاۇدی كۇشەيتۇ كەرەك. بۇل ەەملەكەت ستراتەگياسی، ۇرپاقتان ـ ۇرپاققا جالعاپ ىستەپ، ۇزدىكسىز قاجماي ـ تالماي كۇش سالىپ، كورىكتی جۇڭگو قۇرىپ، جەر شارى قىستاعىن ويدا ـ عىداي قورعاۇعا ەبىز جۇڭگولىقتاردىك ۇلەسىن قوسۇىمىز كەرەك"، ـ دەدی.

گۇاڭدۇڭ ولكەلىك پارتكوم مەن ولكەلىك ۇكىمەتتىك قىزمەت مالىمەتىن تىڭداعاندا، باس شۇجي شي جينپيڭ بىلاي دەپ باسا دارىپتەدی: قۇرلىق پەن تەڭىزدی ەبىر تۇتاس جوسپارلاۇدی، تاۇلی وڭىرلەر مەن تەڭىز جاعالاۇی وڭىرلەرىنىك ەوزارا سەلبەسۇىن كۇشەيتىپ، پورتتی، كاسپ سالاسىن، قالانی جالپی تۇلعالىق جاقتان ورنالاستىرۇدی كۇشەيتىپ، تەڭىز ـ مۇحيت ەكولوگياسىن قورعاۇدی كۇشەيتىپ، جاپىاي تەڭىز ـ مۇحيتتا قۇاتتی ولكە قۇرۇ كەرەك.

تەڭىز ـ مۇحيت ـــ ەكونوميكانی دامىتۇدىك ماڭىزدی كەڭىستىگی، سوندای ـ اق دۇنيە جۇزىمەن تۇتاسۇدىك ماڭىزدی ارناسی.

لەيجوۇ تۇبەگىن بويلاي وڭتۇستىكتی بەتكە الدی، 4 ـ ايدىك 10 ـ كۇنی تۇستەن كەيىن باس شۇجي شي جينپيڭ ەلىمز ۇلی قۇرلىعىنىك ەڭ وڭتۇستىك شەتىندەگی شۇيۇن اۇدانىنا كەلدی.

شعىسی نانحاي تەڭىزىنىك جاعاسىندا، باتىسی بەيبۇان شعاناعىنا جاقىن، وڭتۇستىگی چيۇڭجوۇ بۇعازىمەن قاناتتاس، حاينان ارالىمەن اراسىن تەڭىز ەبولىپ تۇرادی، شۇيۇن حان پاتشالعی كەزىندە تەڭىز جىبەك جولىنداعی ماڭىزدی پورت رەتىندە، كەمەلەر جارىسا جەلكەن كوتەرگەن، ساۇداگەرلەر شوعىرلانعان سالتاناتقا كۇا بولعان ـ دی.

قازىر رەفورما جاساۇدىك، ەسىك اشۇدىك شعىس جەلىنەن پايدالانىپ، شۇيۇن گۇاڭدۇڭ ـ شياڭگاڭ ـ اۇمەن ۇلكەن شعاناق رايونی قۇرىلىسىنان، حاينان ەركىن ساۇدا پورتىمەن جاپىاي تۇتاستىرىپ قىزمەت وتەۇ قۇرىلىسىنان جاڭا داموۇ وراين تاپتی.

2020 ـ جىلی 9 ـ ايدا جەر شارىنداعی ەڭ ۇلكەن جولاۇشی، زات تاسىمال ارالاس كەمەجايی ـــ شۇيۇن پورتی اشىلىپ جۇمىس باستادی. جاڭا تەڭىز جولی حاينان حايكوۇ جاڭا پورتىمەن توتە تۇتاسىپ، تەڭىز جولی 12 تەڭىز ميلىنە قىسقارىپ، مولشەرمەن ەبىر ساعاتتاي ۇاقىت عانا جۇمسالاتىن بولىپ، گۇاڭدۇڭ مەن حاينانىدی اناعۇرلىم تىعىز بايلانىستىردی.

پورتتىك ارناۇلی كەمەجايىندا باس شۇجي شي جينپيڭ شالعايعا كوز تاستاپ، كەمەلەردىك ەجۇرۇ ۇاقىتى، پورتتىك قابىلداۇ ـ جونەلتۇ قۇاتی، حاۇىپسىزدىكتی باسقارۇ سياقتی جاعدايلاردی ەگجەي ـ تەگجەيلی ۇعىستی.

ەدالىز كوپىرىنەن وتكەننەن كەيىن، باس شۇجي جولعا شىققالی تۇرعان جولاۇشىلار كەمەسىنىك جانىنا كەلدی. كەمەدەگی جولاۇشىلار باس شۇجيدىك كەلگەندىگىن كورىپ، باس شۇجيگە ساڭقىلداي امانداستی.

باس شۇجي شي جينپيڭ كوپشىلىككە قول بۇلعاپ قۇرمەت ەبىلدىرىپ، ولارعا ەسات ساپار تىلەدی.

پورتتان اتتانىاردا باس شۇجي جەرگىلىكتی ورىنداعی جاۇاپتی جولداسقا: "چيۇڭجوۇ بۇعازی ـــ مەملەكەتتىك نانحايدی باسقارۇداعی ستراتەگياليق ارناسی، شۇيۇن پورتىن گۇاڭدۇڭ ـ شياڭگاڭ ـ اۇمەن ۇلكەن شعاناق رايونی مەن حاينان ەركىن ساۇدا پورتىن تۇتاستىراتىن وسىزاماندانعان سۇ ـ قۇرلىق قاتىناس ـ تاسىمال كەشەندی تورابی ەتىپ قۇرىپ شعۇ كەرەك. بولاشاقتا بۇل جەر، ەسوز جوق، 'التىن سۇ ارناسی' مەن جولاۇشی، زات تاسىمالىنىك ەڭ تاماشا ارناسی رەتىندە گۇلدەنىپ ـ كورىنەدی"، ـ دەدی.

سايكەستی جانە تەپە ـ تەڭ داموۇ ۇستانىمی: "جۇڭگو ۇلگىسىندەگی وسىزاماندانىدىرۇدا بىرگە بايۇدی جەبەۇ كەرەك"

جالپی حالقتىك بىرگە بايۇی ـــ جۇڭگو ۇلگىسىندەگی وسىزاماندانىدىرۇدىك ماندىك ەرەكشەلىگی، وڭىرلەردىك سايكەستی داموی ـــ بىرگە بايۇدی جۇزەگە اسىرۇدىك قاجەتتی تالابی.

پارتيا 18 ـ قۇرىلتايىنان بەری باس شۇجي شي جينپيڭ گۇاڭدۇڭعا قايتا ـ قايتا بارىپ، جۇجياڭ اتىراۇىن، گۇاڭدۇڭنىك سولتۇستىگىن، گۇاڭدۇڭنىك شعىسىن، گۇاڭدۇڭنىك باتىسىن ارالادی.

وسی رەت قىزمەت تەكسەرگەندە باس شۇجي اۇەلگی ماقساتىن اشىق ايتىپ بىلاي دەدی:

"تۇتاس گۇاڭدۇڭ جوننەن جۇجياڭ اتىراۇی ەكونوميكا ەڭ دامىعان جەر سانالادی. ايتسەدە گۇاڭدۇڭ داموۇ ەۇشىن تەك جۇجياڭ اتىراۇىنا سۇيەنىپ قانا قالماي، گۇاڭدۇڭنىك سولتۇستىگی، گۇاڭدۇڭنىك شعىسی، گۇاڭدۇڭنىك باتىسی سياقتی وڭىرلەردىك بىرگە داموۇنا سۇيەنۇی كەرەك. جۇڭگو ۇلگىسىندەگی وسىزاماندانىدىرۇدا بىرگە بايۇدی جەبەۇ، وڭىرلەردىك داموۇندەعی بىركەلكىسىزدىك ماسەلەسىن شەشۇ كەرەك".

ەكونوميكاسی وركەندەگەن وسی ولكەدە سۇ بايلىعی ماسەلەسی وڭىرلەردىك داموۇندەعی بىركەلكىسىزدىك قينىشىلىعىن بەلگىلی دارەجەدە بەينەلەدی.

جەر ەتۇزىلىسی، جەر بەدەری، بۇلانۇ مولشەری كوپ بولۇ سياقتی سەبەپتەردىك اسەرىنەن، ەۇش جاعی تەڭىزبەن قاناتتاس لەيجوۇ تۇبەگی مىڭداعان جىلدان بەری "قۇاڭشىلىق جايلاعان جەر" بولىپ كەلدی. سۇ تاپشىلعی گۇاڭدۇڭنىك باتىسىنىك داموۇنا اۇىر دارەجەدە تۇسۇاۇ بولدی.

پارتيا ورتالىق كوميتەتىنىك قامقورلىعىندا، قولداۇىندا، 2022 ـ جىلی شيجياڭ وزەنىنىك سۇىن باستاپ، يۇنكاي تاۇىنان وتكىزىپ، تۇبەك قوينىنا جەتكىزەتىن ۇلكەن سۇ يگىلگی ينجەنەريا سىسىمى جۇمىس باستادی. ينجەنەريا سالىنىپ بولعاننان كەيىن، گۇاڭدۇڭنىك باتىسىندا 4 قالاداعی 18 ميلليون جان سانىن يگىلىككە كەنەلتەدی.

4 ـ ايدىك 10 ـ كۇنی تۇستەن كەيىن باس شۇجي شي جينپيڭ بەيبۇان شعاناعىن اينالا ورنالاسقان گۇاڭدۇڭ سۇ بايلىعىن ۇلەسترۇ ينجەنەريا ـ سىنىك وڭتۇستىككە سۇ جەتكىزۇ ەتۇيىلىس پۇنكتی ـــ شۇيۇن اۇدانی داشۇي كوپىرى سۇ قويماسىنا ارناۇلی كەلدی.

ۇلكەن توسپاعا شعىپ، السقا كوز تاستادی، سۇ ساقتاۇ مولشەری 120 ميلليون تەكشەمەتردەن اساتىن جاساندی كول كەرەمەت كەلبەتىمەن كوز الدىعا كەلدی.

گۇاڭدۇڭ ولكەلىك سۇ يگىلگی مەڭگەرمەسىندەگی جاۇاپتی جولداس ينجەنەريا قۇرىلىسی، وڭىرلەردىك جوعارى ساپالی داموۇی، ەكولوگياليق قۇرىلىس سىندی "ەۇشتی تەڭ يگەرۇ" ارقىلی وسی قۇرىلىستىك جەرگىلىكتی ورىنداعی قالا، اۇىل بۇقارا ـ سىنىك تۇرمىسقا جانە ونەركاسىپكە پايدالاناتىن سۇ ماسەلەسىن شەشۇگە تيىمدىلىك جاسايتىندعی، سوندای ـ اق سۇارىلاتىن جەر اۇدانىن تىڭنان كەڭەيتىپ، وسی جەردىك ەرەكشە اۇىل شارۇاشىلعىنىك داموۇىن بىلگەرىلەتىپ، تۇىنىق سۇ، جاسىل تاۇدی، شىنىمەن، باعالی بايلىققا اينالدىراتىندعی جوننده مالىمەت بەردی.

"ەندی نەشە جىلدا سالىنىپ بولادی" ؟ ـ دەپ سۇرادی باس شۇجي.

"جينی 8 جىل ۇاقىت قاجەت، وسی بارىنستا كەزەڭگە ەبولىپ سالىنىپ بولعاننا سۇ جىبەرۇگە بولادی".

"كوشىرىلگەندەر كوپ پە" ؟

"نەبارى 75 وتباسی عانا".

"قازىر سۇ ساپاسی قانداي" ؟

"مناۇ بۇگىن النعان سۇ ۇلگىسی، III تۇرگە ەتان".

"سۇ ـــ جان تامىر"، ـ دەدی باس شۇجي تەرەڭ ويلانىپ، ـ "ەلىمزدىك ەرەكشەلىگی سۇ تاپشی، ونىك ۇستىنە سۇ بايلىعىنىك ۇاقىت پەن كەڭىستىك بويىنشا ورنالاسۇی بىركەلكی ەمەس. ەجەلدەن بەری ەبزدىك اتا ـ بابالارىمىز سۇمەن اينالىسىپ، سۇدی قالاي تىزگىندەۇ، سۇدان قالاي پايدالانۇ جونىندە ىزدەنىس جاساعان".

سۇدی جونگە سالۇ تاريحىندا جۇڭحۇا ۇلتىنىك ەل باسقارۇ، بايىندی تىنىشتىق اقىل ـ پاراساتی قامتىلعان.

"ەەيلی قالا ـ قالاشقتاندىرۇ بولسىن، الدە اۇىل ـ قىستاقتی گۇلدەندىرۇ بولسىن، ەەيلی ونەركاسىپتی دامىتۇ بولسىن، الدە اۇىل شارۇاشىلعىن دامىتۇ بولسىن، ەبارى دە سۇدان ايرىلا المايدی. ەبىز جۇڭگو ۇلگىسىندەگی وسىزاماندانىدىرۇدی يلگەرىلەتىپ، كەلەسی قادامداعی داموۇ نىسانىاسىن زەرتتەۇدە سۇ جاعدايىن ويلاستىرىپ، سۇ جاعدايىنا قاراي قالانی تۇراقتاندىرۇعا، سۇ جاعدايىنا قاراي جەردی تۇراقتاندىرۇعا، سۇ جاعدايىنا قاراي ادامدی تۇراقتاندىرۇعا، سۇ جاعدايىنا قاراي كاسپ سالاسىن تۇراقتاندىرۇعا تابانداي بولۇىمىز كەرەك".

"قاراڭىزدارشی، سۇ ماسەلەسی شەشىلسە، بۇل ارانی ونان اری داموۇعا بولادی". باس شۇجي كەك جايىلعان سۇ ايدىنىن نۇسقاپ، تەرەڭ ماعنالی تۇردە: "سۇ بايلىعىن ساپالی ويداعىداي ۇلەستىرىپ، وڭىرلەردىك بىركەلكىسىزدىك ماسەلەسىن شەشۇدی يگەرىلەتۇ ـــ ستراتەگياليق ماسەلە، اناعۇرلىم تەرەڭىرەك ويلاستىرۇ كەرەك"، ـ دەدی.

بەلگىلی ماعنادان العاندا، وڭىرلىك داموۇدىك بىركەلكىسىزدىگی دە قالا مەن اۇىل داموۇنىك بىركەلكىسىزدىگىنەن بەينەلەنەدی.

2018 ـ جىلی گۇاڭدۇڭدا قىزمەت تەكسەرگەندە باس شۇجي شي جينپيڭ بىلاي دەپ اتاپ كورسەتتی: گۇاڭدۇڭنىك قالا، اۇىل داموۇی سىندی ەكی نەگىزدىك قۇرىلىم ماسەلەسىن كۇش سالا شەشپ، سەرپىندی اناعۇرلىم ارتتىرىپ، شارالاردی اناعۇرلىم دالمە ـ ەدال قولدانىپ، ۇزاق ۇاقىت كۇش سالىپ، ولقىلقتاردی "كومەسكی قۇاتقا" اينالدىرۇ كەرەك.

4 جىلدان استام ۇاقىت ەوتتی، وڭتۇستىك گۇاڭدۇڭنىك بايتاق دالاسىندا جۇڭگو ۇلگىسىندەگی وسىزاماندانىدىرۇ قۇرىلىسىنىك ايىندی تاراۇىندا وڭىرلەردىك سايكەستی داموۇی دا، قالا مەن اۇىلدىك توعىسپالی داموۇی دا ايگىلەندی.

تەگىس تاۇ جولی بويلارىنا، ادىرلار اراسىنا ورنالاسقان، جاسىل جەلەك جامىلعان تۇرعىندار تۇراعىنىك كوركی كوز سۇرىندىرەدی.

باس شۇجي شي جينپيڭ اۇتوكولىك تەرەزەسىنىك سىرتىندای كورىنىسكە كوز سالا: "جول بويی ەبزدىك ماۇمەيڭ دەپ اتالاتىن وڭىرگە سالىنعان وزىلەردىك وتە جاقسی ەكەندىگىن كوردىم، بۇل وسی اراداعی بۇقارانىك، اسىرەسە، شارۇا وتباسىلارىنىك باردام ەكەندىگىن تۇسىندىرەدی. جۇجياڭ اتىراۇىمەن سالىستىرعاندا، پارىق پەن كومەسكی كۇش دەرلىك كاسپ سالاسىندا ەكەندىگی كورىنىپ تۇر".

جەرگىلىكتی اۇىل ـ قىستاق كاسپ سالاسىنىك داموۇ جاعدايىن كوزدەن كەشىرۇ ۇەشىن، 4 ـ ايدىك 11 ـ كۇنی تۇستەن كەيىن باس شۇجي شي جينپيڭ ماۇمەيڭ گاۇجوۇ قالاسی گىنزی قالاشعی بايچياۇ قىستاعىنا كەلدی.

"كۇننە 300 ليجی جەي السام، ماڭگی ليڭناندىق بولار ەدىم".

بۇرىنعىلار اۇىز جاپىاي ماقتايتىن قاستەرلی دە ەدامدی جەمىس ليڭناندای بۇقارانی باقتىقا كەنەلدىرەتىن ەرەكشە كاسپ سالاسىنا اينالۇدا. ماۇمەيڭدا ليجی ەگىلگەن جەر اۇدانی ەبىر ميلليون 390 مىك مۇعا جەتتی، ەونىم مولشەری بۇكىل ەلدىك تورتتەن ەبىرىن ۇستايدی، بىلتىر 11 ميلليارد يۇان ەونىم قۇنىن جۇزەگە اسىرىپ، 150 مىك جۇمىس ورنىن تىڭنان كوبەيتۇگە جەتەكشی بولدی.

بايچياۇ قىستاعىندای ەبىر ليجی باعىنا بارعاندا بايىرعی اعاشتار مەن جاڭا اعاشتار اراسىندای جاس ليجی جەمىسی بۇتاقتاردا سامسپ، جالىندی تىرشىلىك تىنىسىن اڭعارتىپ تۇرعاندای ەدی.

باس شۇجي شي جينپيڭ ەالسن ـ ەالی كەدىرىپ، قادالا قاراپ: "1000 نەشە جىلدىك الدىنداعی اعاش قازىرگە دەيىن ساقتالىپ كەلىپتی. بۇل وسی ارانىك ليجی ەگۇدە مادەنيەت مايەگی بار ەكەندىگىن، تاريحي جالعاسىم تاپقاندىعىن، سوندای ـ اق بايچياۇلقتاردىك ەكولوگياليق قورشاعان ورتانی، ليجی كاسپ سالاسىن قورعاۇ تانىمىنىك وتە كۇشتی ەكەندىگىن، مىك جىلدىق بايىرعی اعاشتىك كۇنی بۇگىنگە دەيىن حالقتی باقتىقا كەنەلتىپ كەلگەندىگىن تۇسىندىرەدی".

باقتا بىرنەشە تەحنيك جۇمىس ىستەپ ەجۇر ەكەن. باس شۇجي ولارمەن شۇيىركەلەسە كەتتی.

ولاردىك بارلعی جاقىن ماڭداعی قىستاق تۇرعىنداری ەكەن، سەلبەستىك كووپەراتيۋی، ليجی باعی قۇرىلعاننان بەری، تابىستارىنان پايدا ەبولەسپ، ىستەگەن جۇمىسىنا قاراي اقسىن الپتی، ەار وتباسىنىك جىلدىق كىرىسی 50 مىك دا 80 مىك يۇانعا جەتىپ، كوپ بولعاندا، 100 مىك يۇاننان اسپتی، "شىنىمەن، ليجی ەگۇدىك ەتاتتی ەدامىن تاتقان ەكەن".

(جالعاسی 4 ـ بەتتە)